

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. Каразіна

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ

Випуск 11

УДК 37.0(082)

П 78

Редакційна колегія:

Головний редактор – **В. Г. Пасинок**, доктор педагогічних наук, професор.
Відповідальний секретар – **Т. О. Маркова**.

Члени редакційної колегії:

Л. О. Іваненко, кандидат педагогічних наук;
О. Ф. Іванова, доктор психологічних наук, професор;
Н. П. Крейдун, кандидат психологічних наук, професор;
С. М. Куліш, доктор педагогічних наук, професор;
Л. М. Яворовська, кандидат психологічних наук, доцент.

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 19 від 28 грудня 2020 року)*

П 78 **Проблеми** сучасної освіти : збірник науково-методичних праць / уклад. В. Г. Пасинок, Т. О. Маркова, Р. Ф. Камишнікова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. – Вип. 11. – 200 с.
ISBN 978-966-285-653-8

Одинадцятий випуск збірника присвячено загальним питанням сучасної освіти, новітнім освітнім технологіям та методикам викладання, особливостям організації дистанційного навчання в умовах карантину, пов'язаного з пандемією COVID-19, а також актуальним проблемам підготовки вчителів для Нової української школи.

Матеріали збірника можуть бути корисні для організаторів освітнього процесу, викладачів, студентів і всіх, кого цікавлять проблеми сучасної освіти.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 21575-11475Р від 20.08.2015 р.

УДК 37.0(082)

ISBN 978-966-285-653-8

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2020
© Пасинок В. Г., Маркова Т. О., Р. Ф. Камишнікова, уклад., 2020
© Дончик І. М., макет обкладинки, 2020

ЗМІСТ

1. Загальні проблеми сучасної освіти.....	5
<i>Корабльова Н. С.</i> Філософські компетентності як складова класичної університетської освіти глобалізаційної доби	5
<i>Куліш С. М., Філатова О. Є.</i> Курс історії України для студентів непрофільних спеціальностей: інтегрування дисципліни в загальний процес підготовки фахівця	15
<i>Лунячек Р. Е., Резніченко Л. А.</i> Історія та сучасний розвиток Музею природи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.....	19
<i>Макаровський М. О., Савченко О. М.</i> Мала академія наук у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна: фізика та астрономія.....	24
<i>Нємець Л. М., Сегіда К. Ю., Кравченко К. О., Логвинова М. О.</i> Формування SOFT SKILLS у процесі підготовки географів у класичному університеті.....	28
<i>Півнева Л. М.</i> Напрямки реформування вищої освіти України як чинник демократизації	42
<i>Попович Н. В., Сінна О. І., Пересацько В. А.</i> Картографічна та геоінформаційна компетентності майбутніх географів: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії	49
<i>Ткаля І. А., Черкашина Н. І., Огнівенко З. Г.</i> CLIL як глобальна тенденція сучасної світової педагогіки	59
2. Організація дистанційної освіти в умовах загальнонаціонального карантину	63
<i>Баскаков О. І.</i> Розробка і використання сайтів у навчальному процесі на факультеті радіофізики, біомедичної електроніки та комп'ютерних систем ХНУ імені В. Н. Каразіна.....	63
<i>Вовк О. І., Куделко С. М.</i> Краєзнавча практика в умовах карантину (досвід, проблеми, погляд у майбутнє)	70
<i>Galstyan A. G. / Галстян А. Г.</i> Distance Education in the Framework of the Global Pandemic / Дистанційна освіта в рамках глобальної пандемії	75
<i>Летяго Г. В., Іщенко В. О., Чернуський В. Г., Говаленкова О. Л., Толмачова С. Р.</i> Організація освітнього процесу в умовах карантину: досвід кафедри педіатрії.....	81
<i>Салун О. О., Павлова О. Л., Вовк К. В., Гайдукова О. О., Ніколенко Є. Я.</i> Проблеми дистанційного навчання в період пандемії COVID-19.....	86

<i>Сапрунова О. Г.</i> Дистанційна форма навчання як інноваційний підхід до викладання англійської мови у закладах вищої освіти.....	91
3. Сучасні освітні технології та методики викладання.....	95
<i>Ачасов А. Б.</i> Практичні аспекти застосування web-ГІС технологій і даних дистанційного зондування у навчанні.....	95
<i>Голіков О. С., Дейнеко О. О.</i> Досвід застосування ігрового турніру як освітньої технології у процесі викладання соціологічних дисциплін.....	99
<i>Дубовик В. М., Пойда В. П., Мила Д. Є.</i> Віртуальний практикум із фізики	109
<i>Dyadun S. V. / Дядюн С. В.</i> Implementation of Information and Communication Technologies in the Educational Process / Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес	114
<i>Zaretska I., Radchenko A., Minayev A. / Зарецька І., Радченко А., Мінаєв А.</i> Algorithms Constructor: a Tool to Learn and Teach Algorithms / Конструктор алгоритмів: інструмент вивчення та навчання алгоритмам.....	126
<i>Коренєва І. В., Безпала С. А.</i> Інтеграція CLIL у доуніверситетську підготовку іноземних студентів.....	138
<i>Космачова М. В., Космачов В. Г.</i> Підготовка фахівців-геологів на краєзнавчій основі в умовах Харківщини.....	144
<i>Курилюк Т. І.</i> К изучению русских мягких согласных	148
<i>Мацюкін Д. В., Пахомова І. М.</i> Платформи й мобільні додатки для створення та використання контенту із технологією доповненої реальності в освітньому процесі.....	153
<i>Нісаноглу Н. Г., Мунтян С. Г.</i> Дискусійний кіноклуб як форма інтелектуального дозвілля студентів закладу вищої освіти	161
<i>Сандуляк Т. В.</i> Формування й розвиток критичного мислення – основа підготовки сучасного спеціаліста.....	166
4. Підготовка в університеті вчителів для Нової української школи.....	171
<i>Авксентьєва О. О., Юхно Ю. Ю.</i> Формування професійних компетентностей майбутніх вчителів біології у процесі викладання курсу «Структурна ботаніка»	171
<i>Гончаренко М. С.</i> Педагогические направления подготовки учителей основ здоровья	180
<i>Тагліна О. В.</i> Проблеми підготовки фахівців за спеціальністю «Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)»	190
Відомості про авторів.....	196

Н. Г. Нісаноглу
natnisanoglu@gmail.com
С. Г. Мунтян
svitlanamuntian@gmail.com

Дискусійний кіноклуб як форма інтелектуального дозвілля студентів закладу вищої освіти

Стаття присвячена розгляду дискусійного кіноклубу як ефективної форми роботи зі студентами закладів вищої освіти у контексті реалізації цілей медіаосвіти. Проаналізовано діяльність кіноклубу у виші із зануренням в іншомовне середовище. З'ясовано, що діяльність кіноклубу такого типу сприяє формуванню моральних якостей студентів і розвитку їхньої іншомовної комунікативної компетентності.

Ключові слова: медіаосвіта, дискусійний кіноклуб, студенти закладів вищої освіти.

N. H. Nisanoglu
natnisanoglu@gmail.com
S. H. Muntian
svitlanamuntian@gmail.com

Cinema Discussion Club as a Form of Higher Education Students' Intellectual Leisure

The article focuses on a cinema discussion club as an effective form of work with higher education students in the context of realization of the media education goals. The activities of the cinema club at a higher education institution with foreign language immersion have been analyzed. It has been established the activities of the cinema club of such a kind provide forming students' moral qualities and developing their foreign language communicative competence.

Key words: media education, cinema discussion club, higher education students.

Доба цифрової революції відзначається радикальними змінами у суспільстві, зумовленими розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, системи мас-медіа, мережевих структур. Згідно з Українським педагогічним словником, основне завдання медіаосвіти – «підготовка нового покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприймання й розуміння різної інформації, усвідомлення наслідків її впливу на психіку тощо» [3, 203]. У контексті цифрового століття медіаосвіта є «медіатизацією освітнього процесу через впровадження нових медіатехнологій і використання нових інформаційно-комунікативних платформ» [1, 49].

Однією з ефективних форм роботи медіаосвітнього профілю є кіноклуб (О. О. Баранов, С. Н. Пензін, В. А. Монастирський, С. А. Литвиненко, В. М. Ямницький, М. М. Мельничук). За визначенням В. А. Монастирського, кіноклуб – це «співтовариство споріднених духом людей, які створили свій невеликий соціум, зі своїми особливими відносинами, атмосферою, критеріями оцінок, простором спілкування» [6, 103]. Кіноклуб, являючи собою різновид педагогічної роботи, «належить до сфери дозвілля як добровільна форма спільної діяльності та компонент позана-

вчальної роботи й дозволяє поєднувати пізнання, спілкування, задоволення та відпочинок» [4, 10].

Нівелюючи обов'язковість відвідування студентами засідань-зустрічей, кіноклуб неминуче привертає до себе зацікавлену цільову аудиторію. Її репрезентанти – певний прошарок молоді, яка не тільки цінує та знається на кіномистецтві, а й готова приєднатися до відкритої дискусії, висловити свою точку зору та публічно її довести, здатна критично мислити й прагне інтелектуально збагатитися.

Дискусії під час засідань кіноклубу – це колективний обмін думками, етап, коли «вигострюються формулювання, уточнюється життєва позиція...» [2, 126]. Слід підкреслити, що саме під час дискусійного обговорення у студентської молоді формується «здатність до «взаємодії різномислячих» і вміння домовлятися (узгоджувати позиції і досягати компромісу і консенсусу)» [5, 192]. Це є вкрай важливим в умовах поліетнічного суспільства, плюралізму думок, розмаїття проявів людської індивідуальності. Отже, дискусійний кіноклуб за своєю педагогічною спрямованістю є засобом інтегрованого прищеплення студентам ключових soft-skills, найважливіших навичок особистості XXI століття.

Завданнями дискусійного кіноклубу, створеного на кафедрі іноземних мов Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, є:

- 1) забезпечення умов для змістовного дозвілля молоді з метою особистісного розвитку студентів;
- 2) створення англomовного середовища для розвитку та вдосконалення мовленнєвих компетенцій студентів;
- 3) формування умінь висловлювати та обґрунтовувати свою думку, навичок ведення дискусії англійською мовою під час обговорення проблем, висвітлених у кінострічках;
- 4) залучення студентів до творів кіномистецтва й прищеплення їм глядацької культури.

Репертуар творів художньої кінематографії для перегляду та обговорення з членами кіноклубу має бути досить різноманітним: від жанру до тематики, від тривалості екранного часу до цільової аудиторії, від виробника до ступеня популярності.

Наприклад, можна глядачам пропонувати фільми із «золотого фонду» зарубіжної та вітчизняної кінематографії, найвідоміші фільми десятиліття, які у всіх на слуху та які не можна пропустити. Для одного із засідань нашого кіноклубу було обрано англomовну версію французької стрічки 2016 року «Two is a family», яка в українському прокаті має назву «2 + 1». Ця кінокартина, що поєднує комічні й драматичні моменти, – про батьківську любов та відповідальність, життєві випробування й виклики долі.

Оскільки через обмеженість часових параметрів позааудиторного заходу цей фільм цілком переглянути неможливо, для спільного перегляду було запропоновано трейлер та низку окремих епізодів стрічки. Фрагменти з фільму спонукали студентів до жвавого полілогу стосовно психологічних портретів героїв, їхнього «перетворення» з безтурботних гульвіс на люблячих і дбайливих батьків. А показ уривків інтерв'ю з головними акторами (теж англійською мовою як мовою оригіналу) дозволив дізнатися про їхнє власне ставлення до фільму, «приєднавши» погляди улюбленців глядачів до дискусії. Враховуючи те, що фільм висвітлює тему стосунків між батьками й дітьми, зокрема у неповній сім'ї, в міні-групах студентами обговорювалася проблематика неповних родин, аналізувалися соціально-психологічні негаразди та шляхи їх подолання.

З іншого боку, не слід обмежуватися лише новинками кіно або розрекламованими картинами – захоплюючими можуть бути й невідомі стрічки. Наприклад, створений в Австрії групою підлітків 6-хвилинний фільм «Rosa sieht schwarz», що присвячений одній з гострих проблем сучасного суспільства – булінгу, також знайшов відгук у студентській молоді. Незважаючи на те, що у стрічці пролунало лише кілька реплік, більш того – німецькою мовою для англійської аудиторії, це абсолютно не стало перешкодою щодо розуміння сюжету. Саме музика у таких випадках постає невід'ємним компонентом, не тільки посилюючи емоційне навантаження й створюючи певну атмосферу, а й надаючи вектор розвитку подій. Важливим є навчити молодь чути й слухати музику, сприймаючи її не просто як музичний супровід, а як ключ для «зчитування» прихованих смислів, невербальний сигнал для розуміння медіатекстів.

Під час спільного перегляду аматорської міні-стрічки учасники кіно клубу не були пасивними глядачами – вони зверталися до аналізу особистісних якостей, вчинків і почуттів головних героїв. Зауважимо, що для активізації дискусії нами було застосовано один із методів критичного мислення – спрямований перегляд [7, 28]. Він полягає в тому, що запропонований медіатекст репрезентується частинами, перед кожною з яких, у момент стоп-кадру учасники висловлюють власні припущення щодо потенційного перебігу подій. Цей метод, безперечно, містить елемент непередбачуваності та, як показав досвід, саме наявність несхожих прогнозувань стосовно дій персонажів, особливо у суперечливі моменти, спонукала до обґрунтування студентами моделі поведінки героїв і цим загострювала дискусію. Осмислення авторського задуму не припускає безумовної згоди глядачів: отже, думки студентів під час обговорення завжди різні, а деколи – діаметрально протилежні, в чому і полягає цінність колективного діалогу.

Паралельно з обговоренням фільму серед учасників кіноклубу було проведено анонімне опитування щодо порушеної у стрічці проблеми, результати якого вказують на те, що булінг, на жаль, є доволі поширеним

явищем серед молоді. Аналізуючи підсумки анкетування, студенти мали можливість осмислити, як протистояти й протидіяти цьому явищу, як бачити світ з позиції іншої людини й бути толерантним до розмаїття поглядів, культур, що, зі свого боку, виявляє можливість кіноклубу засобами кіномистецтва реалізовувати виховний аспект у педагогічному процесі.

На заключному етапі як додаткове завдання учасникам кіноклубу можна запропонувати короткий індивідуальний квіз у межах кінотематики. Так, наприклад, для нашої студентської аудиторії вдалим видався квіз, що містив питання про основні етапи роботи над фільмом, а саме – написання сценарію, створення музичного супроводу, підбір акторського складу.

Досвід нашої роботи з проведення засідань кіноклубу також засвідчує, що вельми доцільним є запрошення на засідання-зустрічі кіноклубу креативних і талановитих людей, рід діяльності котрих якимось чином пов'язаний з кіномистецтвом. По-перше, це збагачує палітру звичних форм засідань клубу, по-друге, допомагає «зазирнути» всередину кіновиробництва й дізнатися про позаекранні речі на відміну від отримання готового продукту.

Так, на одне із засідань-зустрічей кіноклубу організаторами був запрошений молодий, із творчим потенціалом фотограф. Під час дискусії гість ділився своїм досвідом і презентував свої роботи, а також пропонував глядачам висловити власні інтерпретації щодо його фотографій. До того ж, студенти дізналися про такі речі з техніки фотографування – освітлення, кут огляду, перспективу й особливості створення кадру. Члени кіноклубу з'ясували, що фотографія – не лише вид мистецтва, що зберігає красу швидкоплинного життя, а й платформа для експериментів, використання свіжих ідей та нестандартних точок зору.

Слід зазначити, що вагому роль у проведенні засідань дискусійного кіноклубу, безперечно, відіграє викладач-модератор. Окрім володіння високим рівнем іншомовного спілкування, модератор повинен уміти налагодити контакт з аудиторією, бути психологом, вправно керувати дискусією, утримуючи та адаптуючи її хід через можливі «зигзаги» у заплановане «річище». Адже справжня дискусія – це не стовідсоткова робота за сценарієм, а спонтанне спілкування й непередбачуваний процес.

Трансформації є характерними для будь-якого природного розвитку людської діяльності: «...живопис не був зруйнований фотографією, театр не був заперечений кінематографом, кінематограф не зник з появою телебачення» [1, 57]. Екстраполюючи цей принцип на площину педагогічного процесу, можна стверджувати, що традиційні засоби навчання можуть співіснувати з медіаосвітніми експериментами, які постають як нові еволюційні форми, доповнюючи один одного й роблячи навчання більш цікавим і насиченим.

Отже, організація діяльності іншомовного дискусійного кіноклубу як однієї з форм медіаосвітнього напрямку підвищує мотивацію навчання

студентів, забезпечує формування морально-етичних якостей студентської молоді. Більш того, перевагою засідань-зустрічей такого формату є орієнтування на розвиток іншомовної комунікативної компетентності, зокрема, непідготовленого мовлення. І, безумовно, для всіх без виключення учасників, небайдужих до кіномистецтва, кожне засідання – отримання естетичного й інтелектуального задоволення від спільного перегляду фільму й спілкування.

Література

1. Бакіров В. С. Креативна модель медіаосвіти : експеримент Каразінського університету / В. С. Бакіров, Л. В. Стародубцева // Збірник статей методологічного семінару «Медіаосвіта в Україні : наукова рефлексія викликів, практик, перспектив». Київ, 3 квіт. 2013 р. – Київ, 2013. – С. 45–62.
2. Баранов О. А. Фильм в воспитательной работе с учащейся молодежью : учеб. пособие / О. А. Баранов, С. Н. Пензин. – Тверь : Твер. гос. ун-т, 2005. – 188 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
4. Литвиненко С. А. Кіноклуб як форма професійної підготовки майбутніх психологів / С. А. Литвиненко, В. М. Ямницький // Проблеми сучасної психології. – 2012. – № 2. – С. 10–15.
5. Мельничук М. М. Проблема формування толерантності учнівської молоді засобами кіномистецтва / М. М. Мельничук // Психологія і особистість. – 2016. – № 1 (9). – С. 182–195.
6. Монастырский В. А. Киноклуб как форма социокультурной самозащиты / В. А. Монастырский // Вестн. Тамбовского ун-та. Серия : Гуманитарные науки [Електронний ресурс]. – 1996. – № 1. – С. 101–103. Режим доступа : <https://elibrary.ru/item.asp?id=16397957>.
7. Потапова В. Как организовать дискуссию по фильму? : (методические рекомендации) / В. Потапова, О. Скрипник. – Киев : Золотые ворота, 2012. – 64 с.